

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A Hódohivatalban átvéve.	
Egy évre	16 k.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hordva.	
Egy évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Postán szállítva.	
Egy évre	24 kor.
Negyedévre	6 "
Egyes szám ára 8 fillér.	

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 6.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó
hivatalhoz intézendők.

LXXII. évfolyam 267. szám.

Nagyvárad

Szerda, 1916 november 22.

MIEGHALT A KIRÁLY.

Véres felhők közt kelt föl Ferenc József uralkodásának napja — vérbe borultak a láthatár fellegei, ismét, mire a nap nyugvóra tér.

Olyan fenséges, megrázó naplemente ez, a minőt eddig nem jegyzett föl a történelem. Nemcsak egy élet: egy egész korszak zárult le, mikor Ferenc József, Magyarország apostoli királya és Ausztria császára utolsó sóhajtva, visszaadta sok megpróbáltatáson keresztülment lelkét Teremtőjének, mindnyájunk igazságos Urának és Birájának, a ki előtt nincs király és nincs koldus, csak ember.

Micsoda pályafutás, minő megrázó fordulatok egy életen át!

1847: Pestvármegye közgyűlésén Kossuth lelkesen üdvözlö az ifjú Ferenc József főherceget, a ki ékes magyar beszédével elragadja a rendeket. 1848 és 49: vér és gyász, dicsőség és szenvedés, eltogyó regimentek és Golgotha. Egy év alatt: minő változás! Aztán — rossz tanácsadók, összbírodalmi tervek, hiábavaló küzdelem a hegemoniáért Németországban, Olaszországban. Két hadjárat, pár hónap mindkettő: 1859 és 1866 — és évszázados álmoknak szakadt vége az olasz és a német földön.

De a csalóka álmok helyébe egy legendás nő, egy minden költői fantáziát tulszárnyaló nemességű lélek hozza a valóságot: a női szív csodás balsamával évszázados sebeket hegeszt, a Golgothán virágot fakaszt s egy bölcs emberrel együtt új utakat szab a Habsburgoknak. És Ferenc József fölismeri az idők tanulságát. A német fejedelmek frankfurti fényes gyűléseiben való elnöklés helyett szebbnek találja a budavári koronázást. A custozsai és lissai diadaloknál többre tartja a magyar sziveken nyert győzelmet. Mohács óta ő a tizenötödik Habsburg, a ki a Magyarország királya címmel él, de ő az első, a ki igazán

magyar király is lesz. És azontul az ő Habsburg-politikája az Árpádok nyomdokait járja. Magyar államférfi ujjmutatására ismét magyar hadak robognak az Árpádok emlékezetére büszke bosnyák hegyeken s a magyar szivek szeretetén erősebben áll a Habsburgok ősi trónja, mint állott a német és olasz álmok délibábos képein.

A magyar politika alapján állva, tudott a Habsburg-ház ismét világpolitikát csinálni.

Világhatalommá lettek ismét a Habsburgok, nem csoda, hogy egy világ irigységét keltették fel.

Ezzel is szembe tudtak szállani. Micsoda a Habsburgok mai ellenségeihez mérten a hódító török szultánok, XIV. Lajos, Nagy Frigyes minden hatalma? Amazok tudtak fölöttük győzedelmeskedni, mai ellenségeiket ők őrlik és verik pozdorjává. Mert Ferenc József a habsburgi trónt a szivekre építette. Nem pusztán Magyarország királya, hanem magyar király is volt.

Annyi évszázad óta az első igazán magyar király koporsója mellett mélyseges gyászal áll a nemzet.

Embersors a halál. Porból lettünk és porrá leszünk és ez a legigazibb földi valóság és ez a legmegrázóbb egyenlőség a földön. Tudjuk, a halál árnyékában telnek napjaink és ez az árnyék soha annyira közel nem állott valamennyiünkhöz, mint e borzalmas háboruban. Mégis, mikor ahhoz a megtört ősz emberhez csöndes szárnyakon aláereszkedett a halál szelid anyaga, fagyos ölelését mintha egy pillanatra valamennyien éreztük volna. Az ősz király lelkével mindnyájunk lelkének egy darabja szakadt le.

Mert Ferenc József király volt, inkább mint csaknem minden uralkodó kortársa. Tudatában volt méltóságának. És mégis közelebb állott valamennyiünkhöz, emberibbnek éreztük minden

királyi méltósága dacára, közel hozta őt szívünkhöz — a szenvedés.

Második magyarországi utjáról még az ötvenes években első gyermeke koporsójához hívták haza. Öccsét, Miksa császárt lázadó alattvalói végzik ki. Aztán — Mayerling; az egyetlen fiú, a sok reményre jogosító örökös rettenetes tragédiája. Aztán az olasz gyilkos töre, ott a genfi tó partján, aztán a szerajevói merénylet, aztán ennek a háborúnak minden iszonya, a melyet senki jobban át nem érez, mint az a király, a ki a békét tekintette élete főcéljának — ennyi csapás elviselésére csak az az ember volt képes, a ki mindent veszítve, sem veszíti el hitét, a kinek legutolsó és legfelelhetlenebb képe egy lehajtott fejű, imádkozó ősz embert ábrázol. Nincs fején korona, két összekulcsolt kezére hajtja le homlokát, leroskad a porba, mint mindenikünk a szenvedés nehéz óráján és a porból száll föl Istenhez. Az imádkozó király képe marad meg róla köztünk legjobban szívünkbe vésvé.

Sokat szenvedett és sokat imádkozott. Ez adott erőt a csapások elviseléséhez és ez hozta őt legközelebb hozzánk, akik érezzük, hogy a siralom völgyében járva, az imádság szárnyán emelkedhetünk egy magasabb világrendbe, ahol minden töviskoronát felvált a glória.

A szenvedéseknek vége. Lezárult egy történelmi korszak, Ferenc József kora és lezárult két sokat könnyezett szem. A legelső katona, a kötelességteljesítés példaképe megtért annyi hűséges elesett magyar vitézéhez, akik kötelességüket teljesítették a haza iránt. Ferenc József ennek a háborúnak a legnagyobb magyar halottja. Helyén állott utolsó percig, mint illik a legelső magyar embernek, a legelső magyar katonának.

Az élet pedig zúg, rohan tovább. A lángok, melyek a Habsburgoknak Ferenc

József alatt megszilárdult trónja körül csapdosnak, nem fognak egyszerre lelohadni, sőt még talán élesztést is remélnek. De Ferenc József műve, az Árpádok útjára fordult Habsburg-politika, a megerősödött magyarság élni és győzni fognak! A szenvedések óráján megtanultuk, tőle tanultuk, nem feledjük, hogy Isten a mi megvívhatlan erősségünk. Ferenc József koporsója előtt Ferenc József példájára meghajtva fejünket, imára kulcsolva kardot szorító kezünket: bizton tekintünk a sírok éjjeleibe, mert aki az igazságnak feltámadását tud adni, az ad az igazságnak győzelmet is!

Dr Krüger Aladár.

A király életrajza.

I. Ferenc József, Magyarország apostoli királya és Ausztria császára Ferenc Károly főherceg és Zsófia bajor hercegnő legidősebb fia, szül. Schönbrunnban 1830. aug. 18-án. Minthogy V. Ferdinánd gyermektelen volt, Ferenc Józsefnek mint prezumpatív trónörökösnek a nevelésére kiváló gondot fordítottak. Tanítói közt említik Rauschert, a későbbi bécsi érseket, Hauslab tábornokot, Gáspár András ezredest, Lichtenfels jogtudóst stb., de valamennyi közt főképp nevelője, Bombelles Henrik gróf gyakorolt rá nagy hatást. Ifjú korában nemcsak az európai világnyelveket, hanem a monarchia csaknem minden nemzetiségének a nyelvét elsajátította úgy, hogy bámulatos nyelvkészsége már akkor feltűnt. 1845-ben fordult meg először Magyarországon, de a magyar nemzet felől csak 1847-ben ismerte őt meg, midőn István főherceg főispáni installációján mint beiktató királyi biztos vett részt. Kossuth március 3-iki (1848.) híres beszédében egyenesen úgy üdvözölte Ferenc Józsefet, mint a Habsburgház nagyreményű ivadékát, akire egy fényes trón öröksége vár, amely hatalmát a népszabadságból meríti. 1848. tavaszán résztvett az olasz háborúban s máj. 6-án a santa-luciai csatában Radetzky oldalán bátorságával és hidegvérével tüntette ki magát. Az udvar és a nemzet fokozatos elhidegülése lehetetlenné tette Kossuthnak azt a gondolatát, hogy — amennyiben V. Ferdinánd gyöngesége egyre nyilvánvalóbb lett — Ferenc József, mint ifjabb király vegye át az uralkodást Magyarországon. Ellenben a magyar törekvéseket letiporni akaró reakció kivitte, hogy 1848. dec. 2-án Ferdinánd lemondása és Ferenc József nagykorúvá nyilatkozatása után Ferenc József elfoglalja a monarchia trónját, még pedig Magyarország állami önállóságának megbuktatása és az abszolút uralom biztosítása céljából. A magyar országgyűlés Kossuth indítványára nem vette tudomásul a megkérdésére nélkül végbement trónváltást, azt törvénytelennek nyilatkozta, mire az új uralkodó feloszlatta a magyar országgyűlést és a küzdelem mindkét részről megindult. Még az 1849-iki tavaszi hadjárat előtt márc. 4-én Olmützben kihirdették az egységes és osztatlan birodalomra kötelező oktrojált alkotmányt, mely Magyarországot kitörölte a független államok sorából, mire Kossuth az ápr. 14-iki trónfosztó nyilatkozattal válaszolt. A szabadságharc leveretése azonban csak I. Miklós cár segítségével sikerült, amely után Haynau br., mint az ostromállapotba helyezett Magyarországon a császár alteregója, megkezdte a megtorlás munkáját. Egy pillanatra csakugyan úgy látszott, hogy az új osztrák monarchia hosszú életű lesz, sőt az európai hegemoniát is magához ragadja. Radetzky 1849 tavaszán véglegesen leverte Piemontot, 1850-ben az olasz szerződésben Schwarzenberg herceg megalázta Poroszországot, a belügyekben pedig Bach széles és gyökeres reformműveknek vetette meg alapját. A márciusi alkotmány felrétételével az új Ausztria mindinkább centralista és germanizáló jellegű lett. Nehány év múlva azonban minden megváltozott. Ausztria a krími háborúban cserbenhagyta leghívebb szövetségését a cárt, 1855-ben a pápával kötött konkordátum a szabadelvűség utolsó nyomait is eltüntette, Briol külpolitikáját szinte sorozatos és gyűlöletes kudarcok érték s egészben véve nem tudták átgyúrni Bach rendszere szerint Magyarországot sem. Ez években — úgy látszik — hogy a különben szimpatikus uralkodó népszerűsége is meg-

fogyatkozott. Ez időbe esik Libényi János utcai mérenylete (1853 febr. 18-án) s a császár első magyarországi utazása (1852). A francia olasz háború azután bebizonyította ennek az uralomnak a tarthatatlanságát. E sivár kor homályába mint jótékony sugár hatott az uralkodó házassága Erzsébet bajor hercegnővel (1854), amely, valamint a villafrancai béke, fordulóponthoz jelentenek a császár életében és politikájában egyaránt.

Ferenc József gondolatvilágában ettől fogva egyre előkelőbb helyet foglalt el a történeti alkotmányok visszaállításának eszméje, E feladat megoldása annál nehezebb volt, mert az önkényes uralom és az összbirodalom fikciója nagyon mélyen gyökerezett az uralkodó család egyes tagjaiban és mert a magyarok iránt bizalmatlanság és gyanu élt az illetékes körökben. Az 1860. okt. 20-án kiadott diploma csak félrendszerű volt, mert biztosított ugyan Magyarország részére valami mérsékelt belügyi autonómiát, de a ministeri felelősséget mellőzte és az országot a 1847. állapotok közé helyezte. Az 1860—66-ig Schmerling volt az egységes, parlamentáris alapokra helyezett és német jellegű Ausztria főembere, aki Magyarország kibékítése helyett a német nép megszerzésére és egy újabb Bund megteremtésére törekedett. E politika eredményei voltak a provisorium, Ferenc József elnöklése a frankfurti Fürstentagon (1863), a schleswig-holsteini háború és a küzdelem Poroszországgal a német hegemoniáért. Schmerling, Balerdi és körüknek bukása szinte magától állította előtérbe a magyar kérdés végleges megoldását, az 1865-iki országgyűlés összehívását, a kiegyesítési tárgyalások megindítását, a magyar felelős kormány kinevezését, az 1848-iki törvények helyreállítását és 1867 jun. 8-án a koronázást. Ezek a tények, Erzsébet királyné páratlan népszerűsége, a koronázási ajándéknak az 1848-as hónapok részére való felajánlása, a jun. 9-én kiadott általános amnestia még fokozták a magyar nemzet lelkesedését a királyi pár iránt. A dualisztikus monarchia megteremtése királyunk legfontosabb történeti teljesítménye. Az új rendszer első teherpróbája a német-francia háború és a Hohenwart-válság volt, amelyen azonban némi krízis után baj nélkül átergett és nyugodtan végezhette a szükséges belső konsolidálódás munkáját. Az újonnan megerősödött monarchia már erőteljes és öntudatos külpolitikát folytathatott, főleg kelet felé és megrázkódtatás nélkül hajtott végre Bosznia és Hercegovina katonai megszállását 1878-ban. 1879-ben szoros szövetségre lépett az új német birodalommal, amelyhez 1883-ban Olaszország is csatlakozott. A később ismételt megújított u. n. hármas-szövetség egyik fő biztosítója lett az európai békeének s e hatalmak falanxja sem a monarchia köreit érintő panszláv, sem az alldéutseh, sem az olasz irredenta izgatások nem voltak képesek rést ütni. A hármas-szövetség megizmosodása háritotta el a monarchiától 1887—88-ban az orosz háború veszedelmét is. A külpolitika szilárd irányához hasonló belső megerősödés ment át Magyarországon is, egészen 1900-ig, míg a katonai kérdés azt is új, meg új válságokba sodorta. A boszniai okkupációt követő három évtizedes béke alatt a monarchia másik fele a folytonos politikai erjedés képét mutatta. A cseh kiegyezés meghiusulása magával rántotta Taaffe ministeiumát, a Windischgrätz kormány egy ideig az összes pártok koalíciójára támaszkodott, de a németek közt mindinkább a szélső irányzat emelkedett tulsulyra, amely sorjában buktatta meg a Windischgrätz-, a Badeni-, a Gausch-, Thun-, Clary- és Körber ministeriumokat. Aminő sivár és áldatlan Ausztriában a német és cseh versengése, ép oly megnyugtató, hogy a szenvedelmes pártviták nem érintették a császár tekintélyét. Ennek fényes bizonyossága volt a császárság 50 éves jubileumának 1898. dec. 2-iki megünneplése, amely megmutatta, hogy Ausztria centrifugális nemzetiségei közepette a császár presztizse és állam-összetartó ereje semmi fogyatkozást sem szenvedett. Fokozott mértékben tapasztalhatta ugyanezt az új uralkodó Magyarország 1000 éves fennállásának megünneplésekor, amelynek kimagasló mozzanata volt a koronázás évfordulóján Szilágyi Dezsőnek, a képviselőház elnökének beszéde, amelyben az országgyűlés hódolatát tolmácsolva kiemelte, hogy királyunkat nemcsak születése tünteti ki, hanem fejedelmi erényei is, aki alatt az ország alkotmányos szabadsága is biztosítva van. A király válasza méltó volt ehhez a nagy-szerű hódolathoz, amely századok óta nem tapasztalt módon mutatta be újra a korona és a nemzet egységét. A fejedelmi szózat szerint a király bizalommal néz a jövőbe, mert a magyar nemzet lángoló haza-

és szabadságszeretete, harci vitésége és balsorsban tanusított szívós kitartása az isteni gondviselés segítségével mindig leküzdötte a veszélyeket, fényes tanúságát adva ekképen életerejének és államfenntartó képességének. A fényes ünnepélyeknek mintegy nemzetközi visszhangja volt Vilmos császár látogatása Budapesten (1897. szept.), amelynek emlékére királyunk tiz szobrot ajándékozott a fővárosnak, hangsúlyozva, hogy a király azonosítja magát nemzetének nagy hagyományaival még akkor is, ha azok a dinasztiaja elleni régi küzdelmekre vonatkoznak.

Az új század elején Ferenc József uralkodásában új korszak vette kezdetét. Az osztrák nemzetiségek tusakodása már-már felborította a dualisztikus szerkezetet Ausztriában és csak a XIV. §-sal lehetett a folytonos kormányválságok közepette kormányozni. Emellett a két államközi surlódási felületek és egyre nagyobbodtak s minden gazdasági kiegyesítési tárgyalás gyarapította a függetlenségi ellenzékét idehaza, míg a Lajtán túl az u. n. Gross-Österreich mozgalmat nevelte nagyra. A katonai kérdések országgyűlési vitája alkalmával egész merevségében állott szemközt egymással szemben a nagy osztrák szellem és a radikális magyar függetlenségi eszme. A szélsőbal-héves obstrukciót kezdett Széll Kálmán népszerűsége ellen, mely az új ujonclétszám felállítását vállalta. Az ellenzéki hangulatot növelte a chlopyi hadiparancs, noha legilletékesebb helyen kijelentették, hogy nem volt szándék a hadiparancsnak olyan magyarázatot adni, mint amilyennel a magyar közvéleményben találkozott. Héderváry vállalkozása mégis meghiúsult, mert nem utasította vissza kellő eréllyel Körber osztrák miniszterelnöknek beavatkozását a magyar ügyekbe. Ugy látszott, hogy Tisza István grófnak az ellenzékkel való békekötése nyugalmat fog teremteni. Az ahig egy esztendő Treuga Dei-nek véget vetett az obstrukciós letörését és az új házszabályokat sürgető ugrai levél, azután 1904. nov. 18-iki erőszakos házszabály-revizió és az 1905. jan. 26-iki képviselőválasztás, amelyben a 30 évig kormányzó szabadelpvűpárt kisebbségbe került a szövetséges ellenzékkel szemben. Az új többség a magyar katonai vezényszó elvi álláspontjára helyezkedett a koronával szemben, de az ennek érdekében megindult nemzeti küzdelem a Fejérváry-kormányval szemben csaknem alkotmányválságot idézett elő. Királyunkat nagyon lehangozták a magyar közéletben végbement változások, a kormányellenes tüntetések itt-ott autidinasztikus jellegűt is öltöttek, s az imparlamentáris kormány csak nehezen tudta felelni a király személyét az ország igazított állapotában. Mikor 1906. februárjában a kir. biztos fegyveres erővel oszlatta fel az országgyűlést, úgy látszott, hogy a nemzet és az uralkodó újabb konfliktus előtt állanak. Mielőtt azonban a nyílt abszolútizmus életbe lépett volna, a többség vezéreinek és a királynak bölcsessége egy oly ideiglenes megoldást talált, mely a vitás kérdéseket az általános választói jog alapján létesülő népparlamenthez fellebbezte. Az uralkodónak a demokráciával való szövetsége II. József óta nem volt idegen a Habsburg-család hagyományában. Így véit királyunk is ellensúlyozni Ausztriában ellensúlyozni a nemzetiségek torzsalkodását és nálunk a magyar függetlenségi párt törekvéseit, amelyek a dualisztikus rendszert felforgatással fenyegették. A király és nemzet az elfojtott bizalmatlansági hangulatban következett 1907-ben a koronázás 40-ik évfordulója, melyet hivatalos ridegséggel ünnepeltek meg. Annál nevezetesebbek és hangosabbak voltak azok az ünnepélyek, amelyeket Ferenc József császárságának 60 éves jubileuma alkalmából rendeztek Bécsben (1908 dec.)

Ezeknek az ünnepeknek legkimagaslóba momentuma volt 80000 iskolás gyermek felvonulása Schönbrunnban Lueger kécsi polgármester vezetése alatt, valamint a német birodalom fejedelmeinek együttes üdvözlése II. Vilmos császár vezetésével. Közben a magyar dolgokban beállott szélsőséget az önálló nemzeti bankért indított izgatások szaktították meg, amelyek előbb a függetlenségi pártot robbantották szét, majd megbuktatták Wekerle koalíciós kabinetjét is. Királyunk a koalíció felborulása után újból az ortodoso hatvány-heteskhez fordult s közülük bizta meg Khuen-Héderváry gróft a kabinet alakításával, aki az új (1910 jun.) választásokon többségre vitte a nemzeti munkapártot s vele azt a politikai irányt, amelynek jegye alatt Tisza Kálmán óta kormányozták az országot. Az új többség megújította az ex-lex állapotnak és Lucács László preuniersége alatt csaknem egy esztendő obstrukciós letörésével megszavaztatta az új véderő javaslatokat is. Ugyanezkor a nemzetiségek szervez-

kedése, a radikális és klerikális törekedések megerősödése szakítják szét a sokféleképp rétegződött magyar társadalmat. A horvátországi autonómia felfüggesztése, a királyi biztosság felállítás, az osztrák centralista körök és a katonai párt előterbe nyomulása, a szlávok és németek ádáz belső harca a monarchia másik részében és a tenyegető keleti kérdés minden konkluziójával egyetemben — azok a vonások, amelyekből a monarchia politikai helyzete összetételődik és kialakul a XX. évszázad első tizedében. Ehhez járul, hogy királyunk korának előrehaladásával egyre fontosabb politikai jelentőséget nyert a trónörökösnek, Ferenc Ferdinándnak személye is.

Ferenc József nagy erényeit a magánéletét érintő események is erős próba alá vetették. 1857-ben egy magyarországi utazása alkalmával hunyt el első gyermeke Zsófia főhercegnő. 1867. jun. 19-én a magyar koronázási ünnepségek fényében érte az a gyászos hír, hogy öccsét, Miksa mexikói császárt a republikánusok Queretároból agyonlőtték. 1889. jan. 31-én egyetlen fiának Rudolf trónörökösnek tragikus halála döntötte gyászba. De bárminő súlyos megpróbáltatásokkal is edzette meg a sors királyunk jellemét, a legkeserűbb még hátra volt: hitvesének, Erzsébet királynének gyilkoskez általi halála 1898. szept. 10-én. Nem csoda, ha a nagy fájdalom alatt majdnem ő is összeroskadt. De csakhamar vigaszt talált népcének, kivált a magyar nemzetnek részvételében és uralkodói kötelességének teljesítésében. A kötelesség teljesítés érdekében erkölcsi imperatívusza az alapvetése az ő uralkodói jellemének. Alig van fejedelem, aki kizárólagosabban szentelte volna magát a kormány gondjainak. Bismarck már 1852-ben azt írta róla, hogy Ferenc József felfogása gyors, ítélete biztos és átgondolt, egész lényének egyszerűsége és nyíltsága bizalmat gerjeszt. Ma, késő öregkorában ép oly fáradhatatlanul viseli a reprezentálás és a munka terhet, mint ifjúságában Munkakezde és az ügyek iránt való érdeklődése ma sem lankadt. Munka bírást és kötelességének szinte pedáns elvégzését megkönnyíti pompás időbeosztása és acélos egészsége. Éveit tekintve ritka mértékű tart mindenben; emellett szívesen hódol a vadászat nemes sportjának különösen a tiroli hegyek közt és Gödöllő erdősegeiben. Lovagias nemes jelleme, tiszteletet parancsoló életkors, családi hagyományaihoz való ragaszkodásának és az idők változásához mért fejlődésének viszonya alapozta meg azt a nagy szilárd patriarchális tekintélyt és népszerűséget, amelyet az egész világon élvez. Épp ily hódolattal övezik mindkét országos, dinasztiaja és szűkebb családjá körében is. Gyermekei közül (Zsófia, Rudolf trónörökös, Gizella és Mária Valéria) már csak az utóbbi kettő van életben.

A király a háboruban.

A király, aki uralkodása kezdetétől fogva annyi háboruszkodás között vezette családját és két állam sorsát, a békét kívárta élete végén is mindvégig vonakodott a Balkán háboruban való beavatkozástól. Ferenc Ferdinánd megöletése azonban elhagyta vele békés állapotját és a kikerülhetetlen háboru mellé állította az agg uralkodót. Még most is visszhangzik szívünkben első királyi ványának minden súlyos szava — mindent meggondoltam és mindent megfontoltam . . .

Több ízben ünnepélyesen, szinte tüneményesen adott kifejezést a magyarság iránti elismerésének, viszont a magyar nemzet is a világháboruban minden pártokodást félretéve, csodás egyetértéssel sorakozik a trón körül. Gyönyörű manifesztációja volt a nemzet és a király közti egyetértésnek a magyar törvényhatóságok múlt évi hódolata Schönbrunnban.

A király szokott életmódját a háboru alatt is megtartotta. Korán kelt, folyton dolgozott, kihallgatások adott, az államügyeket intézte s pontosan tájékoztatta magát az eseményekről. Még utolsó napján is dolgozott; a kötelesség lelkiismeretes teljesítésén tartott a halálig.

Az utolsó táviratok.

Tüdővész lép fel a királynál.

Budapest, november 21. (Saját tudósítónktól.) Bécsi távirat szerint déli tizenkettőkor jelentik Schönbrunnból: A királynál beállott könnyű tüdőgyulladás természetesen fokozott óvatosságra inti a kezelő orvosokat. A tegnapi esőkent hőmérséklet ma reggelre, sajnos, némileg emelkedett, ami némileg befolyásolja a király közérzését, amit az orvosok reggel konstatáltak is. Az uralkodó magas kora és hajlama makacs hurutos bántalmak iránt, mindenestre okot ad az orvosoknak arra, hogy rendkívül óvatosan járjanak el. Másrészt a király bámulatos erős, szívós szervezete remélni engedi, hogy a kezelő orvosok optimizmusa jogosult.

A király állapota rosszabbra fordul.

Budapest, nov. 21. (Saját tudósítónktól; érkezett este 10 órakor.) Bécsből jelentik a M. T. I.-nak: A király állapotában délután annyira rosszabbodás állott be, hogy hőmérséklete emelkedett.

Minisztertanács Budapesten.

Budapest, november 21. (Saját tudósítónktól; érkezett este fél 11-kor.) Délután hat órakor a miniszterelnökségen Tisza István elnöklésével minisztertanács volt, amelyen a kormánynak valamennyi Budapesten időző lagja résztvett.

Körber osztrák miniszterelnök délután negyed hatkor hazautazott.

A tőzsde aggódik.

Budapest, november 21. (Saját tudósítónktól; érkezett 11 órakor.) Bécsben a mai tőzsdén az üzlet csaknem teljesen megállott, mert az érdeklődés az Őfelsége állapotáról szóló hírek felé fordult.

Az utolsó orvosi jelentés.

Budapest, november 21. (Saját tudósítónktól.) Erkezett 10 óra 50 perckor.) Őfelsége állapotáról este a következő orvosi jelentést adták ki:

Őfelségénél a jobb tüdőben tegnap megállapított gócbántalom terjedelme növekedett, hőmérséklet

reggel 38, délután 2-kor 39, este 39 hattized. Erverés 80 és lágyabb. Lélegzés szaporább, percenkint 30 lélegzetvétel. Étvágy csekély. Erő-állapot láthatóan hanyatlott.

Aláírva: Kerzl és Orner tanár.

A király meghalt.

Budapest, november 21. (Saját tudósítónktól; érkezett éjjel fél 12-kor.) Bécsből jelentik:

Királyunk ma este 9 órakor meghalt.

Hivatalos jelentés a király haláláról.

Budapest, nov. 21. (Saját tudósítónktól) Erkezett 11 óra 55 perckor.) Bécsből jelentik: A császári Wiener Zeitung külön kiadása jelentti, hogy Ő császári és apostoli

királyi felsége I. Ferenc József ma, folyó hó 21-én este kilenc órakor Schönbrunni kastélyában csendesen elhunyt az Urban.

Az utolsó reggel is a munkáé volt.

Budapest, november 21. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: Ő felsége reggel nyolc órakor még Mária Valéria főhercegnő látogatását fogadta. Dél előtt tíz órakor Burián külügyminisztert fogadta kihallgatáson.

A király betegsége.

A trónörökös jelen volt a király halálánál.

— Érkezett éjjel után 1 óra 30 perckor. —

Budapest, nov. 21. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: Három héttel ezelőtt a király háziorvosa, dr Kerzl észrevette, hogy a király handja kicsit érdes és ámbár a király kijelentette, hogy jól érzi magát, Kerzl dr kisebb lepedéket talált az inyen. Elhívatta tehát Ortner tanárt, aki megerősítette Kerzl megállapítását. A király hallani sem akart arról, hogy munkáját abahagyja. Csodálatos energiával tartotta magát. Minden munkáját éppen úgy végezte, mint máskor.

Pár nap múlva észrevették, hogy a rekedtség ismét fellépett. Ujra elhívták Ortner tanárt, de máskülömben a király jól érezte magát s jó hangulatban volt.

Két hét előtt gyomorrendellenesség étvágytalanság mutatkozott, a hurut makacsosága aggodalmat okozott az orvosoknak, mert 1914. áprilisában a király hasonló körülmények között megbetegedett. Azóta a király állapota bár nem feltűnően, de rosszabbodott. Mindazáltal éjszakai nyugodtak voltak. Tekintettel aggkorára; orvosai aggodalmuknak adták kifejezést s a lapok útján értesült közönség is egyre nagyobb aggodalommal várta az ősz uralkodó állapotáról szóló jelentéseket. A jelentések még mindig bizakodók voltak, mert remélni lehetett, hogy a király erős szervezete most is diadalmaskodni fog a betegségen.

Keddre virradó éjjelt már nem töltötte nyugodtan a király. Reggel felé szíves köhögés fogta el és amikor reggel félnyágykor felkelt fáradt és levert volt.

Ma korán reggel az orvosok megállapították, hogy a hőmérséklet emelkedett s a hőmérséklet lázra ingerlő köhögésre vezethető vissza. Láz egész nap tartott, a hőmérséklet emelkedett, a láz ma is iróasztalánál, részben támlásszékekben találta a királyt.

A király lelki ereje győzedelmeskedni látszott a betegségen. Ágyba csak akkor feküdt, mikor már karszékekben ülés is nehezebbre esett.

A kastély előtt naponként nagy ember-tömeg gyűlt egybe s részvétellel érdeklődött a király állapota iránt.

Vilmos császárnak, a szultánnak s a bolgár királynac naponta kétszer ment jelentés. A trónörökös egész nap a király mellett volt s jelen volt a király halálós ágyánál abban a pillanatban is, amikor az uralkodó meghalt.

A halálhír hatása Budapesten.

Budapest, november 12. (Saját tudósítónktól.) Budapesten a rendőrfőkapitány biciklis rendőröket küldött szét, akik a kávéházakban a zenét elhallgattatták, a mulatókban a zenét betiltották. A Royal Orfeumban Nagy Enlre bejelentette a király halálát amely mély hatást lett. A Fővárosi Orfeumban a haláleset bejelentése után valaki kiáltotta:

Eljen az új király! A közönség hangosan éljenzett. A belügyminisztériumban permanens szolgáló, éjjel értesítették a törvényhatóságokat. Ejjel félelgykor a Budapesti Hírlap rendkívüli kiadást adott.

Minisztertanács a halálhír után.

Budapest, nov. 21. (Saját tudósítónktól.) Este tizenegy órakor Tiszá értesítette a kormány valamennyi Budapesten időző tagját a király haláláról és nyomban minisztertanácsot hívott egybe, amely

éjjel egy órakor még tart. Közben Tisza távozott a minisztertanácsról és tizenegyóra tízperckor Albrecht főherceg és Roszner báró miniszter társaságában Bécsbe utazott.

Az első hír Nagyváradon.

A király halálhíre éjjel 12 órakor a Tiszántúl fővárosi tudósítójától érkezett Nagyváradra s mély megilletődést keltett. A mulatók, kávéházak kiürültek s a gyászlobogók kezdtek megjelenni a köcsipkés paloták fölött. Mától kezdve a temetésig, amelynek napjáról még nincs értesítés, szünetel minden mulatság, színelőadás s az egész ország gyászt ölt.

A targujiui győzelem döntő volt

Kitörtünk az oláh sikságra.

Budapest, november 21. (Saját tudósítónktól.) Wolff jelentés románai sikereinkről:

Románia elleni targujiui győzelmünk után új hadműveletek fázisa kezdődik. Az itteni győzelem a dobrudzsai áttörésnél sokkal jelentősebb. Az orsova-crajevai vasutvonalig történt előretörésünkkel benyomtuk a román siksághoz vezető kaput. A szorosok meghódítása után a középhatalmak nyomása dél felé való térayerésük arányában napról-napra fokozódott. Ezen nyomással egyidejűleg a harcfront két legfőképpen fenyegetett középpont, Predeál és Campolung vidékére is kiterjedt.

A vöröstoronyi szorostól délre huszonöt kilométernyire előrenyomultunk. A románok összes ellen-támadásai hiábavalók voltak.

Tizennyolcadikán a Zsil völgyében nyomásunk oly erőssé vált, hogy a románok védelmi gyűrűje valósággal széttörtött. A románok legszívósabb ellenállásuk dacára Targujiu mellett rendkívül véres veszteségek után döntő vereséget szenvedtek.

A Targujiu mellett lefolyt csata határköve a román hadjárat történetének. Győzelmes csapataink nyomban kihasználta a sikert és a nehéz terep ellenére kikényszerítették a román sikságra való kitörést. Az orsova-crajevai vasutvonal elvágásával Orsovánál küzdő román kötelékek elvesztették egyetlen visszavonulási útjukat.

Dobrudzsában és Erdélyben szenvedett óriási veszteségeik után a románokat súlyosan érinti eme csapás.

Az antant eltávolítja követeket Athénből.

Budapest, nov. 21. (Saját tudósítónktól.) Reuter jelentés Athénből: Az osztrák-magyar, német, bolgár, török követeknek egy gőzösre kell szállaniuk, ellenkező esetben erőszakkal eltávolítják őket. Fournet tengernagy ezt közvetlenül tudatta velük. A király minden felelősséget elhárított magától. A spanyol követség átveszi a németek, az amerikai követség pedig a többi államok alattvalóinak védelmét.

A Times jelenti Athénből: Fournet admirális vasárnap este jegyzékben felkérte a központiak követeket, hogy szerdáig hagyják el Athént. A követeket hadihajón valószínűleg Dedeagacsba viszik.

Elfoglaltuk Krajovát.

Budapest, november 21. (Saját tudósítónktól.) A hadsereg főparancsnokságról jelentik: Huszonegyedikén este hét óra 30 perckor a hadsereg főparancsnokság hivatalosan közli:

Krajovát, nyugati Oláhország fővárosát ma délelőtt birtokunkba vettük.

Wilson nem közvetít békét.

Budapest, november 21. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Az Associated Pressnek írják Newyorkból: Wilson semmiféle békekötvetítést nem szándékozik kezdeni.

Leszállították a kenyér- és lisztadagokat.

I.

Tudomására hozom az összes pékeknek, kenyérforgalmazóknak, valamint vendéglőknek és mindazon üzletek tulajdonosainak, akik kenyérforgalmazással hivatásszerűen foglalkoznak, hogy

1916 november hó 23-ától kezdődőleg a jelenleg forgalomban levő 200 grammos kenyéruitalványra csak napi

160 gramm

egy-egy szelvényre, az eddigi 50 gramm helyett csak

40 gramm,

a 300 grammos eddigi kenyéruitalványokra pedig csak napi

240 gramm

egy-egy szelvényre pedig az eddigi 100 gramm helyett csak

80 gramm

kenyér szolgáltatható ki.

Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy szigorúan tartásuk magukat a jelen rendelkezéshez, mert 1916 november hó 25-től kezdődőleg a közéleti ügyosztály a beszállított szelvények ellenében csak a redukált mennyiségnek megfelelő lisztet fog kiszolgáltatni.

Nagyvárad, 1916 november 21-én.

II.

Az Országos Közéleti Hivatal a polgári fogyasztás akadálytalan ellátásának biztosítása céljából elrendelte a jelenlegi lisztadagok leszállítását.

E rendelkezés folytán a helyi fogyasztást a város rendelkezésére bocsátott lisztmennyiség számbavételével már most szabályoznom kell, s ezt egyrészt a helyi viszonyokra való tekintettel, másrészt pedig szociális szempontok figyelembevételével olyképpen eszközölöm, hogy a kenyérliszt, avagy kenyéradagokat egyötöd részzel, vagyis 20 százalékkal, ellenben a nullás és főzölisztet heti 410 grammal, vagyis 38 százalékkal szállítom le. Ebből kifolyólag

1916. november hó 26 tól kezdődőleg

az arra igényjogosultaknak személyenként és hetenként az eddigi 330 gramm nullásliszt és 330 gramm főzöliszt helyett

összesen 250 gr. avagy nullásliszt;

és az eddigi 1000 gramm kenyérliszt helyett pedig

800 gr. kenyérliszt;

míg a kibocsátott napi 200 gramm kenyérré szóló szelvényekre 1916 november 23 tól kezdve csak

napi 160 gr. kenyér;

egy-egy szelvényre tehát az eddigi 50 gr. helyett csak

40 gr. kenyér lesz kiszolgálva.

A nehéz munkát teljesítő részére kibocsátott 300 gr. os kenyérliszt szelvényei ugyancsak november 23 tól kezdődőleg csak

napi 240 grammal

birnak érvénytel, egy-egy szelvény ellenében, tehát az eddigi 100 gramm helyett

csak 80 gramm kenyér

lesz vásárolható.

A háza minden fiának e nehéz átmeneti időben rendkívüli erőfeszítésekkel és önmérsékléssel kell megkönnyíteni a nem-

zet erőfeszítését és biztosítani annak a több éves győzelemnek a gyümölcsét, amelyet hadseregünk vitézsége a nemzet számára eddig megszerzett, éppen azért reményelem, hogy Nagyvárad minden áldozatra kész hazafias közönsége, kitartással fogja e téren is meghozni az áldozatot a nemzet boldogabb jövőjéért, s e közérdekű intézkedést nem csak megnyugvással fogja fogadni, hanem annak végrehajtását hazafiai elszántsággal és egyetértéssel megkönnyíteni is fogja.

Nagyvárad, 1916 november 21-én.

Lukács Ödön,
polgármesterhelyettes.

Az élelmiszerkészletek bejelentése.

A hivatalos hirdetemény.

Már említettük, hogy az Országos Közéleti Hivatal az elsőrendű élelmiszerkészleteket: a lisztet, a hüvelyeseket, a zsírt, a cukrot, kávé és burgonyát az egész országban összeírta. És ez vonatkozik nemcsak a kereskedőkre és a termelőkre, hanem minden egyes magánháztartásra is.

Erre vonatkozólag a nagyváradai Közéleti Hivatal az alábbi közlendő hirdetményt adta ki.

A rendelet az elsőrendű élelmiszerek egyenletes elosztásának biztosításával indokolja az élelmiszerek összeírását.

Ebből az következik, hogy a hatóság nem elégszik meg az összeírással, hanem a felesleget bizonyára be kell szolgáltatni.

Mivel pedig az eddig megállapított napi adagok mennyiségét leszállítják, így azoknál is lesz felesleg, akik a hatóság engedélye alapján szerezték be pl. liszt szükségletüket.

A legnagyobb zavarok bizonyára a zsírnál lesznek, mert ennél a cikknél egyesek nagy áldozatokkal szerezték be nem magát a zsírt, amely maximálva volt, hanem a zsírnakvalót, még a maximálás előtt, főleg eleven sertést.

A zsírra nézve még nem állapított meg a fogyasztás mennyisége, csak azt korlátozta a hatóság, hogy egy-egy család mennyi zsírt vehet a várostól.

A mostani összeírás után bizonyára megállapítják a napi zsírfogyasztást is. Hogy kárpótolják azokat, akiknek az új megállapításhoz képest felesleges zsírjuk van.

Vagy nézzük a hüvelyeseket, vagy a burgonyát. Ebből egyforma mértékkel nem lehet a szükségletet megállapítani. A szegény embernek, tehát a nagy többségnek nem telik husra, tehát több burgonyát és hüvelyeset fogyaszt, mint akiknek nem veszedelem, de a meggazdagodás útja a háboru s bőven telik husra, szárnyasra.

Mind ezek a dolgok sok nehezéget okoznak, ha a hatóság a kérdést igazságosan akarja megoldani.

Az élelmiszerek összeírására vonatkozó hirdetmény különben a következő:

Tudatom Nagyvárad város közönségével, hogy az Országos Közéleti Hivatal Elnöke 2536—1916. számú rendeletével az elsőrendű élelmiszerek egyenletes elosztásának biztosítása céljából elrendelte, hogy a liszt, hüvelyesek, zsír, cukor, kávé és burgonyából jelenleg egy a termelőknél és kereskedőknél, mint a magán háztartásokban meglévő készletek összeírassanak.

Ennek végrehajtása céljából e rendelet illetve a 4207—1915. M. E. számú kormányrendelet I. § a alapján kötelezem egy a termelőket és kereskedőket, mint a magánháztartások fejeit családfejeket, nyilvános étkészdek tulajdonosait készleteik bejelentésére.

A készletek bejelentése a következőképpen fog történni:

A kereskedők és a jelzett elsőrendű élelmiszerek eladásával, árusításával foglalkozók, ipartelepek készleteit a rendőrség a közéleti ügyosztálylyal karöltve helyszíni vizsgálat útján fogja összeírni. Figyelmebe ajánlom az érdekelteknek miszerint az eljáró közegeknek jogukban van, sőt szűkség esetén köteleességükben áll, a 4207—1915 M. E. számú kormányrendelet 4 ik § a értelmében az üzleti könyvekbe betekinteni, azokat átvizsgálni és a raktárakat, készleteket feltárni. Figyelmeztetem az érdekelteket továbbá a be nem jelentés illetve eltitkolás következményeire, különösen arra, hogy az eltitkolt készletek tekintetében a 4207—1915. M. E. számú rendelet 15. és 18. §§ ai értelmében elkövetésnek van helye.

A termelők és magánháztartások készleteinek összeírása az élelmiszeri ügyosztály által megbízott tanszemélyzet útján a háztulajdonosokhoz kikézbcsített bejelentő lapok útján fog történni. Minden egyes háztulajdonosnak a szükséges felvilágosításokat és utasításokat az eljáró tanszemélyzet a helyszínen megadja. Minden háztulajdonos annyi bejelentő lapot kap, ahány lakás, bérház, vagy önálló háztartással bíró családfeje a házában jelenleg tartózkodik. A háztulajdonos a lapokat nevezettekkel kitöltetni s azok helyességéről meggyőződés szerznie s öt nap alatt összegyűjteni, s az összeszedés végett megjelenő városi alkalmazottnak átadni tartozik, akik azt a kapott utasításokhoz képest feldolgozzák és legkésőbb december hó 5 éig az élelmiszeri ügyosztályhoz beszállítják.

Figyelmebe ajánlom az érdekelteknek, hogy csupán az a liszt, hüvelyes, zsír, cukor,

Megkezdődött a nagy téli kötöttáru vásár a „Hófehérke“ harisnya áruházban Nagyvárad. SZENT LÁSZLÓ-TÉR, SAS-PALOTA, DROGERIA MELLETT.

**Nagy ocassió
14 napig!**

Női harisnya, pamut, gyapju, cérna és muselin párja K 1.70, 1.96, 2.80, 3.50, 4.50, 6.—, 7.—.
Férfi harisnya, pamut, gyapju és cérna párja . . K -96, 1.30, 1.70, 2.50, 3.—, 4.—, 5.—.
Gyermek patent harisnya, fekete és barna párja . K -90, 1.10, 1.30, 1.50, 1.70, 1.90, 2.10.
Női, férfi és gyermek keztü kötött és trico párja K 1.—, 1.50, 1.80, 2.—, 3.—, 4.—, 5.—.

**Szigoruan szolid
szabott árak!**

:: Gazdag választék, rendkívül előnyárak tricoárak, sweatterek női, férfi kötött kabátokban és mindennemű kötött árukban ::

kávés és burgonya készlet jelentendő be, amelyek a bejelentés illetve összeírás napján tényleg birtokukban van.

Aki ezen felhívásban foglaltaknak eleget nem tesz, avagy annak ellenszegül, készletét be nem jelenti, vagy eltitkolja, a 4207/1915 M. E. számú rendelet értelmében kihágást követ el és az 1914 ik évi L. t. c. rendelkezéseivel képest 2 hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fog sulytatni.

Nagyvárad, 1916. évi november 21-én.
Lukács Ödön,
polgármesterhelyettes.

A dohányinség főoka az egyenlőtlen elosztás.

Bihardiószeg és Békéscsaba előnyben.

Illetékes helyről közlik velünk:

A dohányinség a legkülönbözőbb fajtáit vetette fel a dohány és szivarcsempészetnek. Egyetlen nagy kávéházban tartott razzián a főpincértől bosnyák cigarettát, német szivart osztrák különlegességet foglaltak le derék pénzügyőreink. Kiderült, hogy nemcsak Bécsbe utazók csempészték haza szivart és cigarettát, hanem Bécsből leránduló alkalmi árusok is hoztak tekintélyes mennyiségű csempésztett árut, amely után nem fizették a kinestári illetéket. E tekintetben egy feljelentés állt a rendőrség rendelkezésére s Ehrlich Imre fogalmazó meg is fogta a csempészeket.

A közönség a nagytrafikban látja a dohányinség okát, ami pedig a készletek elégtelenségéből ered. Volt is vizsgálat ez ügyben hivatalosan a nagytőzsde ellen, de ez holt pontra jutott, mert nem itt kell keresni a baj okát. A dohányáru szétosztása az, amely nincs kellően szabályozva s így történhetett meg, hogy Nagyvárad rovására Bihardiószeg és Békéscsaba aránytalanul nagy készleteket kaptak, úgy, hogy nagyvárad pincérek Diószegre rándultak ki automobilon s ott vettek — minden áron — dohányárut s itt adták el horribilis nyereséggel a dohányéhségtől szédülő vendégeknek.

Bihardiószegen Lindenfeld tőzsdéje akkora forgalmat csinált, hogy méltán meglepődhetett maga a tulajdonos is. Ilyen kis helyek részére, amelyeknek társadalmi körzete említésre sem méltó, nem szabad mértéken túl kiadni árut, ellenben arányiagosan növelni kell Nagyvárad jutalékát s akkor mindjárt szűnik a dohánymizéria. Ne feledkezzék el a dohányjövődéki igazgatóság hogy Nagyváradnak ma nem 60.000, hanem 100.000 lakosa van s a német katonák itt-létekor 120.000 is volt. A katonák hozzátartozói nemcsak maguknak vásárolnak dohányárut, hanem az otthonlevők számára is visznek. Ezért nem indokolt sem Bihardiószeg, sem Békéscsaba portálása, mert Nagyvárad megrövidítésével jár. S a kistőzsdék szemében a nagytőzsde a vörös posztó, holott át kellene látni nekik a fátyolon, amely most az elosztás titkait fedi.

Egyébként a mai dohányinségre a mostani dohánybevéltés semmiféle befolyással nincs s nem lesz, mert a most beváltott dohányt csak két év múlva dolgozhatják fel.

Ezért inkább a mai elosztáson kell változtatni s Nagyváradnak kiadni, ami Nagyváradnak dukál.

Hogyan áztatják az oláh közvéleményt

Megszüntetett bukaresti lapok. — A hazugságok óriáshegyei. — Mindennek Bratianu az oka.

A Brassói Lapok írja:

A világháború történetíróinak kezeiben értékes források lesznek azok a lapok, amelyek az oláh háború kitörése óta Bukarestben megjelentek, mert ezeknek a lapoknak hasábjairól visszatükröződik az oláh államhatalom egész korrump szelleme, népbolondító, hazug karaktere. Semleges államok fővárosaiból eredő jelentésekből tudjuk, hogy mihelyt Bratianu levette álarcát (igazán álarc volt az) és az akaratnélküli mámoros királyt a központi hatalmak elleni hadüzenetre rábirta, első teendője volt, hogy azokat a lapokat, amelyek még a Romániára legkritikusabb időkben sem szűntek meg a háború ellen agitálni, betiltotta.

Nyomban a hadüzenetet követő napokban megszűntek: Carp Péter lapja, a „Moldova“, a két németnyelvű ujság, a „Bukarester Tageblatt“ és a „Rumänischer Lloyd“, a „Ziua“ és a „Seara“. Utóbbi azóta ismét megjelenhetik, de természetesen korábbi germanofil politikájával fel kellett hagynia.

A többi lap ezalatt egészen elmerült a hazugságok tengerében. A legképtelenebb szenzációkkal traktálták nap-nap után a közvéleményt, amelynek sehogy sem volt inyére, hogy neki Mille Constantin szép szeméiert meg kell ismerkednie a háború borzslmas szenvedéseivel.

Csak néhány hajmeresztő adattal szolgálunk itt a fentiek illusztrálásául:

Az „Universul“ néhány nappal a háború kitörése után már Segesvár elfoglalását jelentette, holott ez a város egy pillanattig sem volt oláh kézen. A lap Segesvár megszállását hatalmas, terjedelmének első oldalán ökolai betűkkel keresztül szedve regisztrálta.

A „Dimineata“ és „Adeverul“ napokkal a nagyszabedni megsemmisítő vereség után, amikor az oláh hordák már pánikszertű meneküléssel futottak a határ felé, Ferdinánd király közeli nagyszabedni és brassói utjáról adott beavatott helyről nyert információt. Azóta tudjuk, hogy az oláh királynak egy pillanattig sem adatott meg, hogy a lábát Erdély földjére tegye.

Az „Epoca“ ugyancsak a nagyszabedni oláh debacle után a román seregeknek a Tisza felé való ellenállhatatlan előnyomulásáról ír és bejelenti Triestat elfoglalását.

A háború kitörése előtt még mérsékelt szellemű „Minerva“ a nagyszabedni végzetes vereségről úgy emlékszik meg, mint egy kis balsikerről, amely már „holnap“ jóvá lesz téve...

Es így tovább... Azóta talán már másként irnak Poklevsky Koziel ur sajtóharamiái. Mindenesetre érdekes volna tudni, hogyan, mivel áztatják most a közvéleményt? Minő kitalálásokkal serkentik a gyermekeikkel riadtan menekülő anyákat, a kétségbe-

esett, tegnap még tejben, vajban fürdő bojárokat, az egész népet, amelyet durva erőszakkal rántottak a vérfürdőbe. Hogy ezen serkentésnek, ha ugyan még merészelik áztatni országuk népét, sok foganatja nem lehet, erre bizonyosság az a tény, hogy a bukaresti ruzszofil sajtó, amely eddig a háború mellett tüzet okádott, most véres szájjal szidja és átkozza Bratianut, aki: „felkészületlenül“ dobta bele az országot a világhéghenyébe.

Vasárnap Báródbeznynén.

Halált okozó súlyos testi sértés miatt állottak tegnap a nagyvárad esküdtszék előtt Kakucsai Illés és Mikula János, akik egy korcsmai összeszólalkozás után dorongokkal agyon verték Báródbeznynén Venter Illést ez év március 19-én, Vasárnap este.

Az esküdtszék elnöke Palánkay Károly volt, szavazóbirák: Tátray Kálmán és Sztachó Károly, jegyző Boér András, ügyész Medvigy István, védők dr. Zigre Aurél és dr. Nagy Mihály.

Az elnök egy nap alatt kihallgatta a vádlottakat és az összes tanukat s így tegnap véget ért a bizonyítási eljárás.

Nagy társaság iddógált március 19-én vasárnap délután a szövetkezeti korcsmában. Farfiak és asszonyok pálinkáztak ott köztük az elhalt Venter Illés és a Vádlottak. Kakucsai Illés 4 koronát adott meg Venter Illésnek, akivel ebből szaváltása támadt.

Venter azt mondta, hogy Kakucsai az apját meglöpte. A zsebéből kivette a nyitott bicskáját s megfenyegette a Kakucsai társaságát, hogy ezeket ma még megrémiti. Kakucsaihoz fordulva azt mondta:

Én vagyok a te veszedelmed, a te Judásod, a te sátánod. Nem méssz el innen csak vagy megverve, vagy megszurva. Aztán kibékkültek s tovább ittak. Este Kakucsaiék előbb távoztak a korcsmából s egyszerre kődobálás érte őket, majd hallották, mikor a dobáló társaság karókat tört ki a kerítésből, Kakucsai odakiáltott:

— Ne törjétek a kerítést!

Mikula is odament s megkérdezte:

— Ki dobál?

Erre az egész csoport visszazaladt, csak Venter Illés, meg a fia, Venter Gábor maradt ott. Általános verekedés támadt, amibe beavatkoztak többen mind a két csoportból. Valaki fellökte Mikulát s mikor es felkelt, Venter Gábor fején ütötte, erre valaki Venter Gábort lökte fel. Azután csak ütések koppanása hallatszott. Mikula is ütött egyet Venter Illésen, Kakucsai is egy néhányat. Venter Illés ott maradt a csatatéren. A felesége jött érte, hazavitte, orvoshoz is elvitte, de már nem lehetett rajta segíteni, 8 óra múlva meghalt, nem is tért eszméletre. A vádlottak is haza mentek. Utközben Mikula mondotta Kakucsainak:

— Ti értetek kerültem bajba, pedig senkivel sem volt bajom.

A tanuk veszedelmes embernek írják le az elhalt Venter Illést, aki már egyszer embert is ölt, egy másikat megbicskázott. A tanuk a vádlottakat jó, becsületes embereknek mondják.

A vádlottak jogos önvédelemmel védekeznek.

Csak a tűzértség dolgozik a Nyugaton.

Berlin, november 21. A nagyhadviselés jelenti:

Nyugati harctér.

Ruprecht bajor trónörökös vezértábornagy harcvonala. Tűzértségünk ellenséges táncok és támaszpontok ellen megfigyelésünk szerint jó hatással harcolt. Állásaink az Ancretól két oldalt és a Saint-Pierre-Vaast erdőben élénk ellenséges tűz alatt állottak.

A német trónörökös hadcsoportha. A Champagneban és a Maas területén a nap egyes órái alatt feléledt a tűzértségi tevékenység.

A németek könnyen visszavetik az orosz

Keleti harctér.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportha. Lényeges esemény nem volt. Károly főherceg vezérezredes hadcsoportha A Ludova területen (az Erdős-Kárpátokban) német vadászok tervszerűen végrehajtottak egy járőrvállalkozást. 40 foglyot szállítottunk be. Az oroszok egy tehermentesítő előretörése a szomszédos szakaszon véresen megghiusult.

Erdély keleti szélén csak kisebb harcok események voltak.

A német és magyar-osztrák csapatok Cimpolungtól északra a románoknak éjjel is megismételt támadásait visszaverték. Az Ott mentén kemény harcban elragadtunk a románoktól néhány fontos helységet és elszakított magaslátot.

Gyalogságunk Krajova, az első román hadsereg főparancsnokságának eddigi székhelye előtt áll.

Csak a szerb támad.

Balkáni harctér.

Mackensen vezértábornagy hadcsoportha. Ágyuzástól eltekintve nem volt különös esemény. Konstanzát és Csernavodát lötték. Repülőrajaink Bukarest mellett a forgalmi telepekre bombákat dobtak.

Macedóniai front.

A Presba tó és a Cserna között az ellenség előcsapatai tapogatózva közelednek a német bolgár állásokhoz. A Voglena arcvonal egyes helyein erős tűzzel előkészített szerb előretörések megghiusultak. Az előtört Struma síkságon felderítő osztagokkal összeköttetések voltak.

Ludendorff, első főszállásmester.

* Gyönyörű rózsás arc a nő legszebb része. Az első ránc a szép asszony első igazi bánata. Adjunk tehát neki módot hogy eltüntethesse. Elég ha a megbecsülhetetlen Y-PO krém és szappant használja melytől a bőr visszanyeri ruganyosságát elűnteti a ráncokat, szeplőket, mitesszereket, májfoltokat, pattanásokat és bőr vörösséget. Ára 3.— K. Kapható: Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-utca 7/B. Rimanóczy palota.

* Helybeli nagyobb pénzintézet megkezdte a gyakorlattal bíró fiatal tisztviselő keres. Cím a kiadóhivatalban.

Divatemplék Galiciára.

Hölgyeink mégis csak hálások lehetnek az orosz iránt. Mert ha az orosz el nem foglalta volna Galiciát, nem jöttek volna hozzánk a galíciai menekültek. Ha pedig nem jöttek volna és pedig tömegesen, nem hagytak volna annyi kedves emléket maguk után.

Ha pedig nem volna kedves az ő emlékekük hölgyeink között, bizonyára nem választották volna mintául az új divatnak az ő ruházatközüket.

Volt egyszer, volt idő, mikor szép számban voltak láthatók Nagyvárad utcáin is a galíciai menekültek. Feltétlenül ismertető jelük: a szépen kunkorodó tincs vagy pájész a fülek mellett, a nyakra sokszorosan tekeres s mégis jól lelógó kendő, a kerek, nagyszélű, lapos, fekete fényes kalap, s végül a talpig érő fekete fényes kaftán.

A jámbor menekültek bizonyára nem gondolták, hogy ezzel a nagyon is egyszerű és szigorúan rituális viselettel, új divatot teremtenek a magyar hölgyvilágban. Persze, szegények nem ismerték a magyar hölgyközönséget. Nem tudták, hogy a magyar hölgy a divat terén minden kicsinyeskedésen felül áll, minden előítéletől, elfogultságtól ment.

E kicsinyeskedéstől ment hölgyek igazi magyaros elszántsággal elfogadták s elterjesztették a hajviselet terén a galíciai menekültek divatját. Egy kettőre megjelent a magyar hölgyek fála mellett a tincs. Hiába, amit célszerűnek ismer el a magyar hölgy a divat terén, azt meg is választja, még galíciai minta után is.

Aztán jelentkeztek a galíciaiak egyéb ismertető jelei is hölgyeinknél. Megvan már a sokszor nyakrakerék, mégis térdig érő nyakkendő-féle boa, vagy boa féle nyakkendő. Megvan a lapos, kerek, nagy szélű, fényes, fekete kalap is. Színe, alakja és méretei teljesen egyeznek a galíciaiakéval.

Most már csak a kaftán hiányzik. Reméljük, ezt is rövidesen bevezetik hölgyeink a magyar női divatvilágba.

Ha esetleg Budapestben megjelent volna már a kaftán a divatban, szíves becsánatot kérünk, hogy nem értesültünk róla kellő időben. Szívesen korigáljuk írásunkat ilyen értelemben.

NOVOMESZKY nem tudott esküdt lenni.

A zord védő visszautasította.

Néhány nappal ezelőtt Novomeszky Imre polgári önértetének teljességében mutatott egy neki lekézbisített végzést, amelyben Balás Elemér dr. törvényszéki elnök neki meghagyja, hogy mint pót-escüdt november 21. és 27-én «Otthon tartózkodjék.»

Pár nap múlva megmutatta ismerősének a Tiszántúl aznapi számát, amelyben a pót-escüdtök között első helyen áll: Novomeszky Imre. Örült ennek a közlésnek, mert régi vágya volt, hogy escüdt legyen, ítélkezék lelkiismerete szerint.

Öröme azonban fokozódott, mikor a törvényszéki elnök egy újabb végzésben értesítette, hogy Nagy Imre tanítót felmentette az escüdti tiszt alól s helyette Novomeszky Imrét hívta be escüdtnek.

— Végre escüdt leszek, szolt a szöke cukrász s közölte a jó hirt barátaival: Csanda Endre gyógyszerészszel, Bakács József udvarmesterrel és Turján Pál főkertészszel. Mind hasonlóképp örültek az esetnek, méltányolták a nagy lelkesedést és sok szerencsét kívántak neki, aki frissen megborotválkozva jelent meg a törvényszéken, s jobban örvendett, mintha egy mázsa cukrot kapott volna Lukács Ödöntől.

— Hogy miért akarok escüdt lenni? Ugyan szép hivatás ez és sokat hallottam róla. Az valami nemes és nagyszerű, itélni és mérlegelni. Most leszek először escüdt. Premiér.

Leült, figyelt, nézett, jobbra-balra tekintett, szíve hevesen dobogott, feleségére gondolt, míg az escüdtöket sorsolták. Hogy fog az asszonynak imponálni, mint escüdt.

A nevek peregetek, pergette őket Palánkay Károly elnök s hol az ügyész, hol a védő oldaláról hallatszott:

— Elfogadom! Visszautasítom.

Mosolyogva hallgatta, mikor nevént mondta az elnök.

— Novomeszky Imre.

De elkomorodott, mert a védő így szolt:

— Visszautasítom.

Mire magához tért, már nem volt escüdt Novomeszky Imre. Elfujta álmát, amire hetek óta készült, a védő zord lehellete.

HIREK

* Személyi hírek. Szájbély Gyula udvari tanácsos, alsóberényi Auor Róbert, vámosatyai Fábry Samu és Klein Armin vezérigazgatók a Leszámitoló és Jelzőlogbank mai igazgatósági ülésére Nagyváradra érkeztek.

* Királyi kitüntetés Tátray Kálmánnak. Tátray Kálmán törvényszéki bíró, népfelkelt főhadnagyot már kitüntette a király a Dobardón vívott véres harcokban tanusított hősi magatartásáért. Tátray Kálmán időközben a katonai szolgálattól felmentve, megkezdette bírói működését a törvényszéken s most érkezett meg második kitüntetése. A király az ellenség előtt tanusított hősiességéért 1916 június 14-én kelt legfelsőbb elhatározásával másodikban tüntette ki a signum laudisszal a vitézségi érem szalagján.

* Előadás a háborus adókról. A nagyváradai Kereskedelmi és Iparkamara és a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének nagyváradai fiókja együttesen arra az elhatározásra jutottak, hogy a háborus adók ismertetése immár szélesebb körökben kívánatos. Felkérték ez okból Mátyás Jenőt, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének kiváló és épen a háborus adóügyekben felettébb járatos titkárát, hogy a háborus adókról Nagyváradon előadást tartson. Mátyás Jenő az előadás tartását szívesen vállalta és a f. évi november hó 26-án d. e. 11 órakor a Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében előadását meg is tartja. E nagy jelentőségű előadásra az érdekeltek, különösen a gyárosok, kereskedők, iparosok, pénzügyi tisztviselők, adóhivatali és pénzügyi igazgatósági tisztviselők figyelmét azzal irányítjuk, hogy az előadó működése Debracenben köztetszéssel találkozott.

* **A trónörökös jegyzése a hadikölesönre.** Bécsből jelentik: A trónörökös félmillió koronát jegyzett a magyar s ugyanannyit az osztrák ötödik hadikölesönre.

* **Az új kanonokok beiktatása.** Holnap délelőtt 9 órakor lesz a nagyvárad székesskáptalan új tagjainak beiktatása a székesegyházban, amikor Csaponyi Ignác zilahi esperes-plébános, th. kanonokot a javadalmas stallumba és Serly Béla érmind szenti plébárót a címzetes kanonoki stallumba iktatják be a szokott ünnepélyesség mellett.

* **Az Uri leányok Mária Kongregációja** ma délután 5 órakor rendez, fél 5 órakor magisztrátusi ülést tart.

* **A német külügyi államtitkár lemondott.** Bérlinből jelentik: Jagow német külügyi államtitkár beadta lemondását.

* **Hazai báró vezérezredes Polgár Mariskáról.** A honvédelmi miniszter Nagyváradon időzésének utolsó estéjét a színházban töltötte, ahol előbb a város páholyában, később Szunyogh Pál dr páholyában nézte az előadást. Erdélyi Miklós szinigazgató, akit a honvédelmi miniszter érkezéséről nem értesítettek, előadás után üdvözölte a minisztert, s köszönését fejezte ki, hogy megjelent a színházban, ahol, úgy látszik, tetszett neki az előadás, mert végig nézte s tapsolt a szereplőknek, különösen Kovács Mártának. A miniszter kezét fogott Erdélyivel s így szólt:

— Tarr észetesen mulatságos és kedves volt az előadás, s jól mulattam ez intim, finom színházban. Mondja meg kérem Polgár Mariskának, hogy sose felejtse el, milyen kitűnő, kedves és művészi volt vasárnap délután. Valóban jó emlékem maradt róla és Nagyváradról.

* **Vetítő előadás a Kath. Körben.** A nagyvárad Katholikus Kör tegnap este tartott vetítő előadásán óriási közönség volt jelen. Bertram Brunó prementrei főgimnáziumi tanár tanulságos előadása a mai háboru technikájáról teljesen lekötötte a hallgatóság figyelmét. Szébbnél szébb vetített képekben mutatta be a háboru eszközeit, ágyuit, gépeit, romboló és védelmi épkészéseit, amelyek nemcsak a szárazon, hanem a vizen és a levegőben is szolgálják a hadviselő felek érdekeit. Az előadás után pompás mozgóképekben gyönyörködött a közönség, az olympiai játékokról, amelynél nem egy magyar bajnok nyerte el a világbajnokságot. — Jövő kedden, november 28-án este 5 órakor dr Krüger Aladár tart előadást Szibériáról, ahol most ezer és ezer magyar katona sanyli a hadifogságot.

* **Adomány a vak katonáknak.** Csicsay Alajos bikácsi plébános 10 koronát küldött szerkesztőségünkbe a vak katonák javára. Erre a célra gyűjtésünk ezzel 3503 K 37 fillerre emelkedett.

* **Az izraelita hitközség emlék-ünnepélye.** A nagyvárad izraelita hitközség november 23-án emlék ünnepélyt tart bold. elnöke, néhai Wechsler Adolf halála évfordulóján. Délután egy negyed 5 kor gyászistentisztelet lesz a Ciontemplomban, délután 5 órakor lesz az emlék-ünnep a hitközségi tanácsateremben.

* **Két ismerősünk főhadnaggy lett.** Keményfalvi Kubinyi Lászlót és négyesi és renói Sokal Rudolfot, a cs. és kir. 1. huszárezred hadnaggyait — ez utóbbi jelenleg a repülőrajnál van — főhadnaggyokká nevezte ki a király. Mindkettő a nagyvárad elökelő társaság ismert tagja.

* **Foglalkozás rokkant tiszteknek.** A „Pannonia” Kender és Lenipar részvénytársaság bihari bérgazdasága a folyó évi november hó 14-én kelt és hozzám intézett megkeresésében tudomásomra hozta, hogy a r. t. gyantépusztai központi irodájában egy nőilen, lehetőleg keresztény vallású pénztárnokra volna szüksége, aki úgy a pénztár kezelését, mint az irodában előforduló egyéb munkákat, főként pedig a levelezést el tudja végezni. Ezen állást a r. t. egy olyan intelligens rokkant katonatisztnek vagy más intelligens rokkant katonának óhajtja juttatni, ki a fenti feltételeknek megfelel s lehetőséghez képest az írógép kezeléshez és gyorsíráshoz is ért. Felkérem tehát mindazon egyéneket, kik a fenti feltételeknek megfelelnek és ezen állást elnyerni óhajtják, hogy bővebb információk megadása végett hivatalomban (városház I. em. 3 sz. szoba) minél előbb jelentkezni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1916. évi november hó 20. Rimler Károly sk. polgármester.

* **Halálozás.** Bereczky Imre iparos, polgár élete 72. évében elhunyt. Temetése november 23-án délelőtt 10 órakor lesz a Bathlen utcai 4. sz. háztól.

* **Fischerné Szalay Stefánia és Fischer Margit a vasárnapi háborus délutánon.** A Kath. Népszövetség vasárnapi háborus délutánjának kimagasló két művészi számát fogja adni Fischerné Szalay Stefánia és Fischer Margit. Elég a két nevet egymás mellé írni és felemlíteni, hogy a Népszövetség vasárnapi ünnepélyén közreműködnek: ez is garancia, hogy a vasárnapi háborus délután művészi tekintetben is magas színvonalon fog állani úgy, hogy az igazi zenebarátok teljes érdeklődésére tarthat számot. A két kitűnő zongoraművész felleptét általános érdeklődéssel várja a közönség. A klasszikus zene mellett a magyar zene is képviselve lesz Schmelczér Béla kitűnő hegedűjátékával. Az ünnepély jótékony célú: a Kath. Növédő egyesület anya- és csecsemővédelmi akcióját támogatja. Az ünnepélyre a meghívók már sietőküldettek. A ki meghívóját tévedésből meg nem kapta, forduljon a Népszövetségi Otthon gondnokához. Fenntartott helyekre szóló jegyek előre kiválthatók minden este 6 órától kezdve a Katholikus Kör háznaggyi hivatalában.

* **A Farkas-telepi Pythia.** Ily című cikkünkre hivatkozással annak közlésére kérte lapunkat Dolt Lajosné, hogy igaz ugyan, hogy 6 kártyát vetett, de nem foglalkozásszerűen, hanem csak szivességből azoknak, akik erre kérték. Díjazást ezért nem kért, csak elfogadta, amit kapott. Már pedig a delfi jósdá is azt mondja, hogy ha pénzt kapsz, fogadd el. Vass Károly detektív is csak azt látta, hogy látogatói az asztalterítő alá tették a pénzt s azért lefoglalta a kártyát. Dolt Lajosné ez ügyben még kihallgatva nem lett. Hogy mi fog vele történni, azt Dolt Lajosné egy másik jósdától kérdezhetné meg, szintén szivességgel.

* **Az izr. nőegylet hangversenye.** Az izr. nőegylet e hó 25-én a Vigadó nagytermében nagyszabású hangversenyt rendez a következő műsorról:

I. Dr Lukács Béla: Schubert dalok: Wegweiser. Die Kräbe Schumann: Frühling-sfahrt.

II. Dr Fekete Dezsőné Lukács Klára: Brahms: Mädchenlied. Tachajkowsky: Miért? Mendelssohn: Boszorkánydal.

III. Dr Lukács Béla: Schumann: Bellszer Ballada. Hugo Wolff: zur Ruh. Richard Wetz: Bitterer Tod.

IV. Vojko Péter: hegedűszólója, zongorakísérettel.

V. Dr Lukács Béla: Löwe: Balladák, Edward. Der Wojwode.

VI. Dr Fekete Dezsőné Lukács Klára: Háborus dalok: Ernő Tamás költeményeit megzenésítve énekli saját gitárkísérete mellett.

A zongora kíséretet Vomácska József ur volt szives vállalni.

Kezdeté fél 9 kor. Jegyek kaphatók a Hagedüs hírlapirodában.

Felülfizetéseket köszönettel fogadunk és hírlapilag nyugtázzunk.

* **A vendéglőkben nem igen használják a kenyérbjegyet.** Hivatalos és szigorú rendelet van róla, hogy a vendéglőkben és mindenféle más étkezdékben nem szabad kenyéret kenyérbjegy nélkül kiszolgáltatni, s mégis ha végignézünk a terített asztalokon husz ember közül — sokat mondunk — ha öt embernek van kenyérbjegye. Ezt pedig nem a kisujjunkból szopjuk, hanem az egyik kerület tekintélyes rendőrtisztjétől hallottuk, akinek mindig el lehet hinni a szavát. Nem azt mondjuk ezzel, hogy mindenütt ilyen felfordult állapot uralkodik, de bizony vannak olyan éttermek, ahol nem sokba veszik a rendeletet. Azért rendelet, hogy ne tartuk be — gondolják magukban a derék urak. Akkor aztán ne csudálkozzunk, ha közlélemezési apánk, Kürthy báró alaposan megkuritja a lisztadagokat. A rendőrfelügyelők különben szigoruan fognak őrködni a rendelet betartásá körül és még szigorubbán fogják megtorolni a tulkapásokat. Utóvégre rendnek kell lenni.

* **A Vörös-Kereszt köszönete.** A lezajlott háborus délután alkalmából, mély köszönetet mond a Vörös Kereszt egyelet vezetősége Polgár Mariska, Biller Irén, Vigh Manci művésznőknek és Tompa Béla és Bihari Ákos művészeknek, kik a közönség szórakoztatásából országnrészt vettek ki, ugyszintén Kürti István és Vojko Péter, valamint Vomácska József és Várad Aladár tanár uraknak, akik tüneményes játékkal járultak hozzá az est sikeréhez, — nem feledhetjük ki a névsorból a háziasszonyi szerepet betöltő urasszonyokat és a tesjegyeket árusító urleányokat sem és Scharf katonai karmester urat, valamint a 70. gyalogezred zenekarát, mint szintén jelentős tényezőjét az elért sikernek. Weiszlovits és Kirschner urak szivességét, amellyel egyeletünk iránt mindenkor viseltettek szintén hálás köszönettel honoráljuk.

* **Dusafalva** határában 300 kishold területű legelő 1917 január 1-től bérbeadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál Kossuth-utca.

* **Köhögés, hurut, rekedtség és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatású szor a Farkas féle hurut szeletke.** Ára 1 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B. Tejkonzerv is kapható.

* **Ecet** készítéséhez alkalmas garantált vegytiszta **ecetsav** kapható Farkas István Apolló drogeriájában. Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B. Telefon 13-02.

* **Rokkant katona** felvételük éjjeli őrnök Moskovits Adolf és Fiai R. Ti nagyüregdi gazdaságába. Jelentkezhetai a részvénytársaság nagyvárad ipartelepén.

* **Perfect magyar német levelező kisasszony** ki a gyors és gépirást tökéletesen bírja felvételük Komlós Testvérek üveg nagykereskedésében. Zöldfa u. 13.

x **Aszódi Mihály** kávé-, enkorka- és csemégye nagyáruháza Kossuth-utca, Saspalota. Telefon: 635. sz. A következő áru kapható: 3 csillagos Konyak, Finom Tea rum eredeti töltés, Finom Tea vegyíték, Fehér Cukor, Finom zamatú Konzervkávé, Szardínia, Hollandi Sajt, Szalámi, Feltört Mogoró, Mazsola, Csokoládé, Tiszta Mész, Borovicska, Törköly, Szilvórium, Huskonzervek, Nestlé-Gyermektáplisz, Régi valódi Franck kávé, Maláta kávé, Füge kávé, Málnaszörp, Leves kecska, Finom Kakaó, Aszódi 8 fős zamatú Pörköltkávé, Midenféle Sütőpor, Finom Likör, Kondenzált Tej, Zöldborsó és Bab, Diana Sósorszesz, Fehér- és Vörösborkok, Afonyabork, Puffot Rizskása Malaga, Datolya, Teakenyér és Kugler-Gerbeaud bonbonokból nagy raktár! Összes Konzervhalak megérkeztek! Eladás nagyban és kicsinyben! Vigyázat! Aszódi cukorkában kávéban és csemégyékben vezet!

Karácsonyi vásár

Heti árjegyzék:

Ebédő készlet aranyozással 6 személyre	30 K
Teás készlet aranyozással 6 személyre	8 K
Kávés készlet aranyozással 6 személyre	8 K
Fekete kávé készlet aranyozással 6 személyre	8 K
Mosdó készlet fayence	10 K
Gyümölcsös készlet majolika 6 személyre	6 K
Tésztás készlet majolika 6 személyre	4 K
Befőttes készlet Kristály üvegből 6 személyre	4 K
Torta készlet Kristály üvegből 6 személyre	4 K
Befőttes készlet nickel fogóval 6 személyre	6 K
Vizes készlet kristály üvegből 6 személyre	4 K
Boros készlet kristály üvegből 6 személyre	3 K
Likőrös készlet kristály üvegből 6 személyre	3 K
China ezüst cukor tartó	4 K
China ezüst cukor kosár	4 K
China ezüst vaj tartó	4 K

Répkészítés, ablak üvegezés

gyorsan, előnyös árban készül.

Eladás nagyban és kicsinyben.

KOMLÓS TESTVÉREK

Üveg, porcellán, nagykereskedés

Zöldfa-u. 13. Telefonszám 372.

Előre a Zsil és az Olt mentén Romániába.

Keleti harctér. Budapest, nov. 21. (Hivatalos.) **Károly főherceg vezérezredes hadsereg harcvonala.** A Zsil mindkét oldalán küzdő szövetséges haderők az ellenséget tovább üzték és Krajovához közelednek. Az Olt folyótól keletre megvetettük lábunkat, Seauenitől délre emelkedő magaslatokon Campolongtól északra az ellenség folytatta támadásait, erőfeszítései ismét hiábavalók voltak.

Köves tábornok hadseregénél német vadászok a Ludova területén sikeres járőrvállalkozást hajtották végre.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregharcvonala. Csekély harci tevékenység

Ellanyhult az olasz offenzíva.

Olasz harctér. Budapest, nov. 21. (Hivatalos.) Bigliától délre a csapataink által nemrég elfoglalt árkok ellen intézett mélyen tagozott ellentámadást visszavertük.

Délkeleti harctér. Budapest, november 21. (Hivatalos.) A cs. és kir. csapatoknál nem volt jelentős esemény. **Hófer.**

Take Jonesku Oláhország helyzetéről.

Budapest, nov. 21. (Saját tu lósitónktól.) **A Lokalanseignernek jelentik Malmöböl: Take Jonesku írja: Adeverulban meggyőződéseim szerint Oláhország most legsúlyosabb óráit éli át. Abszurdum volna hinni, hogy Hindenburg hirtelen feladná Oláhország szétmorzsolására irányuló terveit. A helyzet nagyon kritikus, mert az ellenség a Kárpátokban minden lehetséges védelmi intézkedés ellenére folytonosan előrehalad. Minden attól függ, hogy tartja magát az oláh nép.**

* **Egy kövér disznó eladó Gyár-utca 43 szám alatt.**

* **Felhívjuk a közönség figyelmét a „Hófehérke“** harisnya áruház mai számukban közölt hirdetésére.

x **Poloskairtó NOXIN biztos szer.** Ára 1 korona 80 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

Őszi és téli ruhák, férfi öltönyök, felöltők, festése és tisztítása. Függyöny, kézimunka, ke-lengye neműek tisztítása. Fekete festés elsőrendű kivitelben.

HALTENBERGER VILMOS

kelmefestő, vegytisztító és gőzmosógógyárában Nagyvárad.

Gyár telefon sz. 34. Felvételi üzlet 14-69.

* **Butorozott szobát** konyha használatlalt, esetleg zongora használatlalt keresek közel a színházhoz. Ajánlatokat „Lola“ alatt a színházhoz kérek.

* **Irodai munkát vállal** egy sok tagu családös napidijas, akinek egész délutánja szabad. Nagy gyakorlattal rendelkezik s a mellékkeresetre nagyon rá van utalva, mert családja nyomorog. Cime: Lipót u. ca 8. sz. Megkeresést a kiadóhivatal továbbít.

VIGADÓ mozgószínház

Szerdán.
A hűség jutalma
dráma 4 felv.

Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünnepponon 8 órakor és hétköznapokon 5-kor.

SZÍNHÁZ.

Heti műsori

Szerda: Doktor ur.
Csütörtök: Velencei Kalmár.
Péntek: Suhanc.
Szombat délután: Barnát bácsi.
Szombat este: Asszonyfaló.

A velencei kalmár. Shakespeare klasszikus drámáját, a Velencei kalmárt ma, szerdán este hozzák színre. A címszerepet S.k Rezső, a főbb szerepeket Polgár Mariska, Gazdy Aranka és Bihar Ákos játssák.

URANIA mozgószínház

Szerdán.
Az áldott napfény
dráma 5 felv.

Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünnepponon 3 órakor és hétköznapokon 5-kor.

APOLLÓ mozgószínház

Szerdán.
A pénz nem Isten
dráma 4 felv.

Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünnepponon 3 órakor és hétköznapokon 5-kor.

Igazságszolgáltatás.

Opris Józsefet felmentették. A borziki jegyzőt, kit hivatali sikkasztással vádolt az ügyesség, Ember Géza tanácsa tegnap a vád alól felmentette.

Főszerkesztő:
Dr. KRÜGER ALADÁR

Felelős szerkesztő:
Dr. PAPP KÁROLY

Harisnya, tricó, keztyü.

Svetterek, kabátok, lélekmelegítők, gyermek kötött ruházatott, valamint az összes kötöttáru cikkek, legelőnyösebb árakban beszerezhetők, az általánosan elismert szolid és jó áruk-ból hirneves

Hungária Harisnyaáruház
a Sas Passage főbejáratánál.

Kéretik cégünket összenemléveszteni

Beraktározás.

Beraktározási helyiségünkben egy kisebb, mint nagyobb terjedelmű tárgyak szobabútorok fülkéiben beraktározásra elfogadtatnak. Termények beraktározására való száraz pinceszék, továbbá boros-pincék, istállók és kocsiszínek állanak rendelkezésre. A beraktározott tárgyakat tűz és betörés ellen biztosítjuk.

Beraktározási ár hetenként és négyzetméterenként 1 korona.

Fekete Sas és Zöldfa Rész.-Társ.
beraktározási osztálya.

Iroda: Sas-passage, 24. sz. lépcső. Telefon 1400.

Vas és rézágak

afrik és lószőrmatracok,
amerikai és sodrony-
ágybetétek: összehajtott
ágak eredeti gyári árakban
kaphatók

Tátray Sándor

r-t-nál Körös-utca 11.

Telefon szám: 558.

Mezőgazdáknak saját gazdasági szükségletükre szolgáló köles hántolását a Hadi Termény-Részvénytársaság feltételei szerint elvállaljuk.

Moskovits Adolf és Fiai
„Adria“ R. T. Nagyváradon.

Szépírásu

iroda kisasszony kezdő fizetéssel gyakornokul felvétetik a «Fekete Sas és Zöldfa» részvénytársaság irodájában. Jelentkezhetni: Színház-u. 6.

4 hold

szülő nagyvárad határban (ebből 3 hold lucernás, fél hold konyhakerti, vetemény föld) új lakóházzal, istálló kocsiszin, kuttal hasznbérbeadó.

Feltételek megtudhatók: „Fekete Sas és Zöldfa“ részvénytársaság irodájában, Sas Passage 24. sz. lépcső, telefon 14-00.

Kiadó. Arany János-utca 7. sz. házban egyedülálló 4 szobás modern lakás fürdő szoba s egyéb mellékkeliségekkel 1917 május 1-re. Értelkezhetni a Polgári Takarékpénztárnál. Kocsutb-utca.

Janky Antal Utóda

(Cégtulajdonos Csátary József.)

A legrégebb fűszerüzlet
Nagyváradon.

A mai viszonyok közt való nehéz beszerzési viszonyok dacára mindenből teljes raktárkészletet tart

Kiadó Kossuth-u. 2. sz. házban a Kertész S. Sándor féle tüzeltelhelyiség s ugyanott egy kétszobás lakás kiadó. Értelkezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

Szent László-nyomda, részvénytársaság Nagyvárad.

IZSÁK LIDIA
elsőrendű fűzőszalon

Nagyvárad,

Nagy Sándor-u. 1.

Park-szálloda

valójában.

Fűzőket a legelső divat szerint 2 óra alatt elkészítünk, kész fűzőkben egyenes tartók, melltartók és haskötőkben nagy választék. Fűzőket választás végett vidékre is küldünk, tisztításokat és javításokat pontosan elkészítünk. Szigligeti színház művészainak egyedüli szállítója.

Telefon: 11-53.

Kiadó lakás!

Jókai Mór-utca 17. sz. a. egy önálló ház, amelyben 3 szoba előszobával, fürdőszoba és mellékkeliségekkel és egy nagy raktár van, azonnal kiadó, esetleg eladó. Értelkezhetni: Moskovits Adolf és Fiai R. T.-nál.

Helfy József utóda

NAGYVÁRAD.

KOSSUTH LAJOS-UTCA 7.

Telefon-szám: 51 Alapítotott 1868. évben.

Ajánl dús raktáráról előnyösen:

Borzsákokat,

lisztes és gabonaszákokat, ponyvák, mindenféle legjobb kötélárut, kender és papírzsinegeket,

szalmaszákok, pokróczok és takarókat,

gazdasági erős csizmákat és fedéllemezeket, olajokat és gépszirt.

Nagy raktár kárpitos kellékekben.

Valódi

POROSZ SZÉN

kapható

Teleky-utca 45. sz.